

Zabużanom został tylko miesiąc na złożenie wniosku

Dziadek pani Anny przed II wojną światową był właścicielem nieruchomości położonej we Lwowie, na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Pan Antoni – bo tak miał na imię – mieszkał w Lwowie od urodzenia, jednak na początku 1938 r. przeprowadził się do Warszawy w związku z otwarciem tam filii przedsiębiorstwa, w którym pracował. Kamienicy na Kresach Wschodnich sprzedał i wracał do niej w każdej wolnej chwili. 1 września 1939 r., gdy wybuchła wojna, mieszkał w Warszawie. Pani Anna zastanawia się, czy przysługuje jej jakkolwiek rekompensata z utraconą przez dziadka nieruchomości, a jeżeli tak, to w jaki sposób może ją uzyskać.

Realizację rekompensat za majątki pozostawione na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wybuchem wojny bądź repatriacją reguluje ustawa o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP. Na jej mocy prawo do rekompensaty przysługiwało właścicielowi nieruchomości pozostawionych na Kresach Wschodnich, który był 1 września 1939 r. obywatelem polskim, faktycznie zamieszkiwał w tym dniu na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz opuścił je wskutek repatriacji dokonanej na podstawie umów międzynarodowych zawartych w latach 1944–1951 bądź z powodu innych przyczyn związanych z wojną rozpoczętą w 1939 r. Prawo do rekompensaty przysługuje tylko obywatelom polskim, jest niezbywalne, ale dziedziczne, co znaczy, że mają je również spadkobiercy byłych właścicieli.

Potwierdzenia prawa do rekompensaty dokonuje wojewoda, wydając decyzję na wniosek zainteresowanej osoby. Jeżeli wnioskodawcą jest spadkobierca, to właściwy będzie wojewoda ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania właściciela nieruchomości pozostawionej poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Nie dla wszystkich termin na złożenie wniosku upłynął 31 grudnia 2008 r. 23 października 2012 r. Trybunał Konstytucyjny uznał, że ustawa jest niekonstytucyjna w zakresie, w jakim uzależnia prawo do rekompensaty od faktycznego zamieszkiwania 1 września 1939 r. na byłym terytorium RP. W związku z tym wyrokiem 12 grudnia 2013 r. została uchwalona nowelizacja, na mocy której przesłanka domicyliu (miejsce lub państwo, które z prawnego punktu widzenia jest uważane za miejsce stałego zamieszkania osoby fizycznej lub za siedzibę osoby prawnej) została zastąpiona wymogiem posiadania miejsca zamieszkania w myśl przepisów obowiązujących przed 1 września 1939 r., a te dopuszczały posiadanie kilku takich miejsc.

Dzięki temu osoby, którym odmówiono potwierdzenia prawa do rekompensaty, ponieważ nie mieszkały 1 września 1939 r. na byłym terytorium RP, mogą złożyć wniosek o wznowienie postępowania, a zainteresowani, którzy nie złożyli wniosku do 31 grudnia 2008 r., mogą to zrobić, o ile wykażą, że na ocenę spełnienia przez nich wymogu zamieszkiwania 1 września 1939 r. na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mają wpływ zmiany dokonane nowelizacją ustawy. Muszą się jednak pośpieszyć, bowiem zarówno termin złożenia wniosku o wznowienie postępowania, jak i wniosku o potwierdzenie prawa do rekompensaty upływa 27 sierpnia 2014 r.

MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI/EAST NEWS

MAŁGORZATA RACZKOWSKA

dgp@infor.pl

Podstawa prawna

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 23 października 2012 r. (SK 11/2012).

Art. 2 ustawy z 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. nr 169, poz. 1418 ze zm.).

OPINIA EKSPERTA

aplikant adwokacki Maciej Górski współpracownik Kancelarii Adwokackiej Maciej Kijas, ekspert w Instytucie Badań nad Prawem Nieruchomości

Nowela uchwalona w wyniku wyroku Trybunału Konstytucyjnego znacząco poszerzyła krąg osób uprawnionych do rekompensaty. Zmiana niekonstytucyjnej przesłanki domicylu na obowiązek posiadania miejsca zamieszkania w myśl przedwojennych przepisów prawa w praktyce oznacza, że każdy właściciel nieruchomości pozostawionej na Kresach Wschodnich, o ile opuścił byłe terytorium RP w związku z wybuchem wojny bądź repatriacją 1 września 1939 r. był obywatelem polskim, a także jego spadkobierca pozostający obywatelem polskim mogą domagać się rekompensaty. W konsekwencji, jak w przypadku pani Anny, uprawnienie do rekompensaty przysługuje również tym osobom, których spadkodawcy przed 1 września 1939 r. przeprowadzili się na tereny znajdujące się w obecnych granicach państwa polskiego, pozostawiając na kresach wschodnich część swojego majątku. Należy jednak zaznaczyć, że być może nie jest to ostatnia zmiana ustawy rekompensacyjnej. Naczelny Sąd Administracyjny 30 kwietnia 2013 r. zwrócił się do trybunału Sprawiedliwości UE z pytaniem prejudycjalnym, czy ustawa rekompensacyjna jest zgodna z art. 18 traktatu o funkcjonowaniu UE zakazującym dyskryminacji ze względu na przynależność państwową w zakresie, w jakim ustawa uzależnia potwierdzenie prawa do rekompensaty od posiadania obywatelstwa polskiego przez spadkobiercę właściciela nieruchomości. Bardzo prawdopodobne jest, że trybunał stwierdzi niezgodność wspomnianej przesłanki z prawem UE, a to spowoduje, że niezbędne będą kolejne zmiany.